

На основу члана 51. став 1. Закона о ветеринарству („Службени гласник РС”, бр. 91/05, 30/10 и 93/12),

Министар пољопривреде, шумарства и водопривреде доноси

ПРАВИЛНИК

о утврђивању Програма мера здравствене заштите животиња за 2019. годину

Члан 1.

Овим правилником утврђује се Програм мера здравствене заштите животиња за 2019. годину, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 2.

Конкретне мере здравствене заштите животиња, рокови, начин спровођења тих мера, субјекти који ће их спроводити, извори и начин обезбеђивања и коришћења средстава, као и начин контроле спровођења мера утврђени су програмом из члана 1. овог правилника.

Члан 3.

Овај правилник ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број 110-00-7/2019-09

У Београду, 14. фебруара 2019. године

Министар,

Бранислав Недимовић, с.р.

ПРОГРАМ

МЕРА ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТИЊА ЗА 2019. ГОДИНУ

Ради спречавања појаве, раног откривања, ширења, праћења, сузбијања или искорењивања заразних болести животиња спроводе се следеће мере:

- 1) обележавање и евидентирање животиња, регистрација и евидентирање газдинстава и уношење података о обележеним и евидентираним животињама и регистрованим газдинствима у Централну базу података о обележавању животиња (у даљем тексту: Централна база);
- 2) биосигурносне мере и добробит животиња;
- 3) епизоотиолошки надзор здравственог стања животиња (активни и пасивни);

- 4) едукација власника, држаоца животиња и корисника ловишта;
- 5) имунопрофилактичке мере;
- 6) дијагностичка испитивања у циљу раног откривања нарочито опасних заразних болести, организација и спровођење епизоотиолошког увиђаја у случају појаве сумње на нарочито опасне и друге заразне болести;
- 7) дијагностичка испитивања животиња у циљу откривања болести и инфекција и отпорности на антимикробна средства;
- 8) дијагностичка испитивања код побачаја и вођење евиденције о побачајима и извршеним дијагностичким испитивањима;
- 9) дијагностичко испитивање приплодних бикова, нерастова, овнова и јарчева, пастува који се користе за природно парење и производњу семена у центрима за вештачко осемењавање.

I. ОБЕЛЕЖАВАЊЕ И ЕВИДЕНТИРАЊЕ ЖИВОТИЊА, РЕГИСТРАЦИЈА И ЕВИДЕНЦИЈА ГАЗДИНСТАВА И УНОШЕЊЕ ПОДАТАКА О ОБЕЛЕЖЕНИМ И ЕВИДЕНТИРАНИМ ЖИВОТИЊАМА И РЕГИСТРОВАНИМ ГАЗДИНСТВИМА У ЦЕНТРАЛНУ БАЗУ

Ради спречавања појаве, ширења, сузбијања и искорењивања заразних болести животиња и зооноза и обезбеђивања континуираног праћења кретања животиња, сва говеда, свиње, овце, козе, коњи, пси, мачке и пчелиња друштва обележавају се и евидентирају у Централној бази, а газдинства на којима се налазе или узгајају говеда, свиње, овце, козе, коњи, живина, пчеле и рибе региструју и евидентирају у Централној бази.

Овлашћени обележивачи врше обележавање говеда, оваца, коза и свиња ушним маркицама, паса, мачака и копитара микрочиповима, а пчелињих друштава плочицама, у складу са посебним прописима. Накнаду за обележавање и евиденцију животиња у складу са Одлуком о висини накнаде за обележавање, регистрацију и праћење кретања животиња („Службени гласник РС”, број 113/13), трошкове набавке средстава за обележавање, као и трошкове обележавања у складу са Одлуком о висини трошкова обележавања и регистровања животиња („Службени гласник РС”, број 115/14) сноси власник, односно држалац животиња.

Трошкове набавке и апликације дупликата средстава за обележавање (ушне маркице за замену) сноси власник, односно држалац животиња.

Овлашћени обележивачи из ветеринарских станица којима су у складу са законом којим се уређује ветеринарство по конкурсу уступљени послови Програма мера здравствене заштите животиња и ветеринарских служби на основу података добијених у току спровођења послова по Програму мера здравствене заштите животиња за 2019. годину (у даљем тексту: Програм мера), ажурирају податке у Централној бази, врше деактивацију газдинстава, односно подносе захтеве за укидање улоге држаоца појединих

врста животиња на којима се више не налазе животиње, за сваку појединачну животињску врсту. У Централну базу за свако газдинство уносе се географске координате, утврђене посебним уређајем (PDA) достављеним од стране министарства надлежног за послове ветеринарства (у даљем тексту: Министарство), односно другим одговарајућим уређајем (мобилни телефон, GPS уређај и сл.).

Овлашћени обележивачи обавештавају и едукују власнике/држаоце животиња о обавези пријављивања кретања животиња, а у случају непридржавања прописаних услова, о томе одмах обавештавају ветеринарског инспектора ради налагања корективних мера.

Одговорна лица на сточним пијацама, сабирним центрима и догонима обезбеђују обавезно присуство овлашћене ветеринарске станице ради евидентирања кретања животиња и достављања података Централној бази.

Средства за унос података у Централну базу обезбеђена су у буџету Републике Србије.

II. БИОСИГУРНОСНЕ МЕРЕ И ДОБРОБИТ ЖИВОТИЊА

Ради спречавања појаве, ширења, сузбијања и искорењивања заразних болести животиња и зооноза и заштите животне средине спроводи се дератизација газдинстава и објеката у којима се обавља ветеринарска делатност, најмање два пута годишње.

Врши се континуирано прикупљање и нешкодљиво уништавање кухињског отпада који потиче из превозних средстава у међународном превозу, у складу са посебним прописом којим се уређује начин разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла.

Власници и држаоци животиња старају се о здрављу и добробити животиња и предузимају биосигурносне мере на газдинству и примењују принципе добре фармске праксе.

III. ЕПИЗООТИОЛОШКИ НАДЗОР ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА ЖИВОТИЊА (АКТИВНИ И ПАСИВНИ)

На свим газдинствима на којима се држе и узгајају животиње врши се епизоотиолошки надзор, који укључује пасивни и активни надзор здравственог стања животиња, од стране овлашћене ветеринарске станице/службе које са Министарством имају закључен уговор о спровођењу програма мера здравствене заштите животиња.

У случају утврђивања промена здравственог стања и појаве сумње или потврђивања заразне болести животиња и зооноза, посебно у случају повећања морбидитета, абортуса или рађања авиталних животиња, овлашћене ветеринарске станице/службе евидентирају ове промене и без одлагања пријављују случај надлежној ветеринарској инспекцији и епизоотиологу, уз обавезно спровођење дијагностичких испитивања

(клинички преглед, патоморфолошки преглед, узорковање и лабораторијска испитивања) и епизоотиолошког увиђаја.

У случају појаве већег броја случајева, односно жаришта заразних или паразитских болести на одређеној епизоотиолошкој јединици, Министарство може одобрити спровођење испитивања (мониторинг) на територији епизоотиолошке јединице на чијој територији је установљена болест и/или суседних епизоотиолошких јединица, а на основу предлога надлежног института.

На газдинствима на којима се држе и узгајају говеда, овце, козе, коњи, пчеле и рибе, овлашћене ветеринарске станице/службе најмање једанпут годишње, а на газдинствима на којима се узгајају свиње и живина најмање три пута годишње, врше активни надзор здравственог стања животиња уз вођење писане евиденције о утврђеном налазу истовремено када спроводе и послове из Програма мера.

IV. ЕДУКАЦИЈА ВЛАСНИКА, ДРЖАОЦА ЖИВОТИЊА И КОРИСНИКА ЛОВИШТА

У току надзора и пружања ветеринарских услуга, ветеринари из овлашћених ветеринарских станица и епизоотиолози надлежних ветеринарских института врше стално информисање, односно едукацију власника и држаоца животиња и корисника ловишта у циљу подизања свести о значају спровођења мера за спречавање појаве, рано откривање, праћење, сузбијање и искорењивање заразних и паразитских болести животиња, а посебно зооноза.

Ветеринари из овлашћених ветеринарских станица и епизоотиолози надлежних ветеринарских института обавештавају и едукују власнике и држаоце животиња о обавези пријављивања сумње на заразне болести животиња које се обавезно пријављују, у складу са законом и посебним прописом, а у случају непоштовања прописа о томе одмах обавештавају ветеринарског инспектора.

V. ИМУНОПРОФИЛАКТИЧКЕ МЕРЕ

Имунопрофилактичке мере спроводе се вакцинацијом свиња против класичне куге свиња, живине против атипичне куге живине, паса и мачака против беснила, коња против ринопнеумонитиса/вирусног абортуса и инфлуенце коња, говеда, оваца и коза против антракса и инфекције изазване аеробним и анаеробним узрочницима и болести плавог језика, као и вакцинацијом говеда против болести плавог језика и нодуларног дерматитиса.

Осим наведених, спроводе се и друге имунопрофилактичке мере на препоруку надлежних ветеринарских института, о чему се води евиденција у ветеринарским станицама/службама и ветеринарским институтима.

1. Класична куга свиња

Класична куга свиња спречава се и сузбија сталним спровођењем одговарајућих биосигурносних мера и добре фармске праксе, као и сталним одржавањем имунитета против вируса класичне куге свиња, у складу са стратегијом и акционим планом искорењивања класичне куге свиња у Републици Србији.

На свим газдинствима на којима се држе и узгајају свиње током целе године врши се вакцинација свих свиња вакцином од атенуираног К-соја вируса, према упутству произвођача вакцине, односно према следећем програму вакцинације:

- 1) прва вакцинација прасади врши се у старости од 45 до 60 дана, а ревакцинација се спроводи по упутству произвођача;
- 2) ревакцинација назимица и крмача најкасније 15 дана пре сваког припуста;
- 3) ревакцинације свих нерастова два пута годишње у размаку од шест месеци.

Приликом прве вакцинације против класичне куге свиња, врши се обележавање свих свиња, у складу са посебним прописом.

Свиње се могу ставити у промет искључиво уколико су правилно вакцинисане и уколико је од последње вакцинације прошло најмање 14 дана, као и уколико су вакцинисане и обележене све свиње на газдинству.

Изузетно, прасад млађа од 45 дана која потичу од вакцинисаних крмача и са газдинства које је слободно од класичне куге свиња, на коме су вакцинисане и обележене све свиње, могу се ставити у промет само ако су обележена на прописан начин.

Министарство може у посебним околностима, на основу анализе ризика, одобрити стављање у промет ради клања одређених категорија невакцинисаних свиња, под надзором ветеринарске инспекције.

Вакцинација дивљих свиња укључујући и вакцинацију дивљих свиња у ограђеним ловиштима, фармама и одгајалиштима се не врши.

Свиње не могу да се изводе на заједничку испашу.

Газдинства на којима се држе и узгајају свиње сврставају се у једну од следећих категорија на основу биосигурносних мера:

- 1) комерцијална фарма – представља газдинство које је уписано у Регистар објеката у складу са посебним прописом, које снабдева тржиште живим свињама и у коме се спроводе све мере здравствене заштите са највишим нивоом биосигурносних мера и хигијене;
- 2) породична фарма типа А – представља газдинство на коме се налази већи број свиња, које је уписано у Регистар објеката у складу са посебним прописом, које снабдева тржиште живим свињама и на коме се спроводе све

мере здравствене заштите са високим нивоом биосигурносних мера и хигијене;

3) породична фарма типа Б – представља газдинство на коме се налази већи број свиња, које је уписано у Регистар објеката у складу са посебним прописом, које снабдева тржиште живим свињама, а на коме се не спроводе, делимично се спроводе или се спроводе само неке хигијенске и мере здравствене заштите са недовољним нивоом биосигурносних мера;

4) сеоско газдинство – представља газдинство на коме се држи мали број свиња (највише 10) и то за сопствене потребе домаћинства власника, а на коме је ниво здравствене заштите, биосигурносних мера и хигијене низак и неефикасан;

5) газдинство са држањем свиња на отвореном – представља газдинство на коме се свиње држе на отвореном, полуотвореном, неограђеном или полуограђеном простору, које могу доћи у контакт са другим животињама, посебно дивљим и на коме је ниво здравствене заштите и/или биосигурносних мера веома низак.

Министарство може извршити регионализацију (зонирање) у складу са законом којим се уређује ветеринарство и Кодексом здравствене заштите копнених животиња Светске здравствене организације за животиње (у даљем тексту: OIE) у зависности од епизоотиолошке ситуације у појединим областима у односу на класичну кугу свиња, броја газдинстава са свињама, популације домаћих и дивљих свиња, квалитета спровођења вакцинације, обележавања и праћења кретања, резултата мониторинга и надзора и других фактора ризика.

Министарство може одобрити каналисани систем (компаратментализација) у оквиру кога више газдинстава на једној или више епизоотиолошких јединица послују у оквиру заједничког система управљања, примењују висок ниво биосигурносних мера, који осигурава одговарајући статус на класичну кугу свиња за све субпопулације свиња које се налазе унутар овог система.

У подручјима у оквиру којих функционише компартмент, односно каналисани систем за узгој и промет свиња Министарство врши дијагностичка испитивања репрезентативног броја узорака и надзор на класичну кугу свиња, као и службене контроле.

На газдинствима на којима се држе и узгајају свиње врши се клинички преглед свиња сваки пут пре спровођења вакцинације, лечења и других мера здравствене заштите и обележавања животиња, о чему се води евиденција. Уколико се приликом клиничког прегледа уоче знаци болести карактеристични за класичну кугу свиња, извршиће се дијагностичка испитивања у складу са посебним прописом уз обавезно обавештавање надлежног инспектора.

Врши се дијагностичко испитивање на класичну кугу свиња свих угинулих дивљих свиња и репрезентативног броја одстрељених дивљих свиња контрола ефикасности вакцинације домаћих свиња, активни и пасивни надзор код домаћих свиња према програму Министарства.

За сваку сумњу, односно појаву класичне куге свиња обавља се епизоотиолошки увиђај и дијагностичка испитивања, као и пријављивање сумње, односно потврде болести, у складу са посебним прописом.

Лабораторијска испитивања на класичну кугу свиња врше се у Научном институту за ветеринарство Србије у Београду, Научном институту за ветеринарство „Нови Сад“ у Новом Саду и Ветеринарском специјалистичком институту „Краљево“ у Краљевоу акредитованим методама, а о резултатима испитивања обавештава се Министарство и надлежни институт који је доставио узорке на испитивање.

Средства за спровођење вакцинације (укључујући и вакцину), спровођење надзора и мониторинга код домаћих и дивљих свиња, дијагностичка испитивања код сумње на класичну кугу свиња, дијагностичко испитивање контроле ефикасности вакцинације, накнаду штете за убијене животиње, као и животиње убијене у дијагностичке сврхе, спровођење мониторинга и активног надзора, као и средства за спровођење наређених мера у циљу сузбијања класичне куге свиња у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

2. Атипична куга живине (Њукастл болест)

У циљу спречавања појаве, ширења и сузбијања атипичне куге живине сва газдинства на којима се налази живина, голубови и перната дивљач се региструју и евидентирају у Централној бази.

Живина, перната дивљач и голубови у свим облицима држања и узгоја се вакцинишу против атипичне куге живине вакцинама произведеним од лентогених сојева, ради сталног одржавања имунитета у складу са посебним програмом. Контрола имунолошког статуса после извршене вакцинације врши се серолошким прегледом крвних серума, према програму сачињеном од стране надлежног института.

Научни или специјалистички ветеринарски институти сачињавају за власнике живине, голубова и пернате дивљачи у интензивном узгоју програм вакцинације и контроле имунолошког статуса (20 узорака крви по објекту 10–14 дана после извршене вакцинације).

У случајевима неповољне епизоотиолошке ситуације за живину и пернату дивљач у интензивном узгоју научни или специјалистички ветеринарски институти сачињавају програм имунопрофилактике који се доставља надлежној ветеринарској инспекцији.

Код живине намењене за тов у екстензивним условима узгоја, вакцинација се обавља двократно у старости од једног дана у инкубатору,

распршивањем, као и од 14 до 18 дана кроз воду за пиће, распршивањем или окулоназално према упутству произвођача.

Под екстензивним условима гајења живине подразумевају се газдинства у којима се држи или узгаја мање од 350 јединки живине и пернате дивљачи.

Код живине намењене за производњу приплодних и конзумних јаја у екстензивним условима узгоја, вакцинација се обавља четворократно: прва вакцинација се обавља у инкубатору, у старости од једног дана распршивањем, а остале у старости од три, шест и 12 недеља према упутству произвођача вакцине укључујући и могућност употребе инактивисане вакцине.

Перната дивљач и голубови који се држе у екстензивним условима узгоја вакцинишу се према програму научних и специјалистичких ветеринарских института укључујући могућност употребе инактивисане вакцине.

Вакцинацију спроводи овлашћена ветеринарска станица/служба.

За сваку сумњу, односно појаву атипичне куге живине обавља се епизоотиолошки увиђај и дијагностичка испитивања, укључујући и диференцијалну дијагностику, као и пријављивање сумње, односно потврде болести.

Средства за дијагностичка испитивања код појаве сумње на атипичну кугу живине, накнаду штете за убијене животиње, као и средства за спровођење наређених мера у циљу сузбијања атипичне куге живине у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

3. Беснило

Пси и мачке старији од три месеца вакцинишу се једанпут годишње инактивисаном вакцином против беснила, у складу са посебним прописом, према упутству произвођача вакцине. Вакцинација паса млађих од три месеца може се обавити уколико постоје оправдани разлози, према упутству произвођача вакцине.

Врши се орална вакцинација лисица и других дивљих месоједа у оквиру пројекта искорењивања беснила који финансира Европска унија. Дистрибуција вакцина врши се из авиона или хеликоптера, односно ручно на појединим подручјима, ако не постоји могућност да се обави аерогена вакцинација.

Корисници ловишта за свако ловиште евидентирају псе који се користе у ловне сврхе.

Све угинуле и одстрељене лисице и други дивљи месоједи за које постоји сумња да су инфицирани вирусом беснила, дијагностички се прегледају на беснило.

Према плану Министарства и према препорукама Светске здравствене организације, врши се преглед одређеног броја узорака уловљених лисица и других дивљих месоједа (у даљем тексту: циљне животиње), при величини узорка од четири животиње на 100 km² у циљу контроле ефикасности оралне вакцинације (мониторинг оралне вакцинације), према дијагностичком приручнику.

Ради откривања инфекција слепих мишева лисавирусима може се спроводити мониторинг беснила код слепих мишева, а на основу предлога надлежног института.

Дијагностичка испитивања имунолошког статуса циљних животиња врше лабораторије у Научном институту за ветеринарство Србије у Београду, Научном институту за ветеринарство „Нови Сад“ у Новом Саду и Ветеринарском специјалистичком институту „Краљево“ у Краљеву, а о резултатима испитивања обавештава се Министарство и надлежни институт који је доставио узорке на испитивање.

Дијагностичка испитивања животиња код сумње на беснило, укључујући животиње које су биле у контакту са људима или су им нанеле повреде, врше Научни институт за ветеринарство Србије у Београду и Пастеров завод у Новом Саду.

Средства за спровођење мониторинга, дијагностичка испитивања код сумње на беснило, испитивање имунолошког статуса, накнаду штете за убијене животиње, као и средства за спровођење наређених мера у циљу сузбијања беснила у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

4. Ринопнеумонитис/вирусни абортус коња, вирусни артеритис коња и инфлуенца коња

У складу са епизоотиолошком ситуацијом у појединим подручјима и газдинствима може да се врши вакцинација коња против ринопнеумонитиса/вирусног абортуса, вирусног артеритиса коња и инфлуенце коња према упутству произвођача и о томе се води прописана евиденција на газдинству и у надлежном институту.

5. Антракс

У подручјима у којима је утврђен антракс код животиња, дистриктним подручјима или подручјима у којима постоји ризик од појаве антракса, на основу препоруке надлежног института врши се вакцинација пријемчивих животиња, а у складу са посебним прописом.

Средства за спровођење дијагностичких испитивања у случају сумње на болест и наређених мера у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

6. Болест плавог језика

Болест плавог језика спречава се сталним спровођењем имунопрофилактичких мера и одговарајућих биосигурносних мера, у складу са посебним прописом.

У циљу спречавања поновног појављивања и ширења болести плавог језика изазване серотипом 4 вируса, извршиће се вакцинација пријемчивих животиња на подручју целе земље.

Вакцинација ће се извршити инактивисаном вакцином која садржи серотип 4 вируса, према упутству произвођача вакцине и према плану вакцинације који доноси Министарство.

Комплетна вакцинација представља вакцинацију животиња које се први пут вакцинишу, односно једнократну *вакцинацију* или двократну вакцинацију која обухвата *примарну вакцинацију* и *бустеризацију*, уколико је бустеризација предвиђена упутством произвођача.

Животиње код којих је извршена примарна вакцинација не могу се ставити у промет док се не изврши бустеризација, уколико је бустеризација предвиђена упутством произвођача.

Ревакцинација представља поновљену вакцинацију животиња применом појединачне дозе, према упутству произвођача. Животиње које су вакцинисане у току 2018. године ревакцинишу се пре истицања имунитета.

Ради откривања, праћења и сузбијања болести плавог језика спроводи се надзор и мониторинг на болест плавог језика према плану Министарства. Дијагностичка испитивања на болест плавог језика укључујући и детерминацију куликоида, према плану мониторинга Министарства, врше се у Научном институту за ветеринарство Србије, Научном институту за ветеринарство „Нови Сад“ и Ветеринарском специјалистичком институту „Краљево“.

У случајевима повољне епизоотиолошке ситуације и сезонског одсуства активности вектора, може се обављати промет телади и јагњади, као и промет животиња које се упућују на клање, без претходно спроведене вакцинације. Министарство може, на основу анализе ризика, у случајевима неповољне епизоотиолошке ситуације, одобрити стављање у промет одређених категорија животиња, у складу са посебним прописом, под надзором ветеринарског инспектора.

Средства за спровођење комплетне вакцинације и ревакцинације, спровођење надзора и мониторинга, дијагностичка испитивања у случају сумње на болест плавог језика, надокнаду штете за животиње угинуле као последица појаве нежељених ефеката након извршене вакцинације против болести плавог језика, као и средства за спровођење наређених мера у зараженом газдинству у циљу спречавања ширења епизоотије, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

7. Нодуларни дерматитис

Ради спречавања ширења болести Нодуларни дерматитис извршиће се вакцинација пријемчивих животиња на територији Републике Србије, а према плану вакцинације који доноси Министарство.

Вакцинација новорођених животиња и говеда из увоза, вршиће се у току читаве године, према упутству произвођача вакцине.

Ревакцинација говеда вакцинисаних у 2018. години, извршиће се пре истека имунитета, према упутству произвођача.

Вакцинација ће се извршити хомологним сојем атенуиране вакцине против Нодуларног дерматитиса, према упутству произвођача вакцине.

Ради откривања и праћења болести Нодуларни дерматитис спроводи се активни и пасивни надзор и мониторинг према посебном програму Министарства.

У случају појаве сумње на болест Нодуларни дерматитис на газдинству, односно здравствених проблема код животиња на основу којих се може посумњати на ову заразну болест, власник, држалац животиња или ветеринар приликом активног или пасивног надзора, интервенције или у било ком другом случају, обавезно и без одлагања пријављује сумњу надлежном ветеринарском инспектору.

Уколико се у оквиру општине установи случај сумње на заразну болест Нодуларни дерматитис, извршиће се клинички преглед, епизоотиолошка испитивања и преглед документације на газдинству. Уколико се закључи да је сумња оправдана, извршиће се и узорковање према посебној процедури и достављање узорака ради дијагностичког испитивања (Научни институт за ветеринарство Србије у Београду, Научни институт за ветеринарство „Нови Сад“ у Новом Саду и Ветеринарски специјалистички институт „Краљево“ у Краљеву).

Средства за набавку вакцине, спровођење вакцинације, спровођење активног надзора, дијагностичких испитивања у случају сумње на болест, надокнаду штете за угинуле и убијене животиње, за животиње угинуле као последица појаве нежељених ефеката након извршене вакцинације против Нодуларног дерматитиса, као и средства за спровођење наређених мера на зараженом газдинству у циљу спречавања ширења болести обезбеђена су у буџету Републике Србије.

VI. ДИЈАГНОСТИЧКА ИСПИТИВАЊА У ЦИЉУ РАНОГ ОТКРИВАЊА НАРОЧИТО ОПАСНИХ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ, ОРГАНИЗАЦИЈА И СПРОВОЂЕЊА ЕПИЗООТИОЛОШКОГ УВИЂАЈА У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ СУМЊЕ НА НАРОЧИТО ОПАСНЕ И ДРУГЕ ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ

1. Дијагностичка испитивања у циљу раног откривања нарочито опасних заразних болести

Код сумње на појаву нарочито опасних заразних болести, егзотичних или непознатих и нових болести, врши се хитно узорковање материјала под надзором ветеринарског инспектора у сарадњи са епизоотологом, спровођење епизоотиолошког увиђаја и дијагностичка испитивања у овлашћеној лабораторији, укључујући и диференцијално-дијагностичка испитивања.

Врши се активни надзор са дијагностичким испитивањем узорака пријемчивих животиња на слинавку и шап, ради одржавања статуса земље слободне од слинавке и шапа. Врши се активни надзор и на друге болести са или без дијагностичког испитивања узорака, у зависности од препорука ОИЕ.

У случају погоршања епизоотиолошке ситуације у земљама у окружењу или другим земљама, на основу анализе ризика може да се врши и активни надзор на одређене нарочито опасне заразне болести уз дијагностичка испитивања узорака по плану Министарства.

Средства за дијагностичка испитивања код појаве сумње на нарочито опасне заразне болести, егзотичне или непознате болести, укључујући и диференцијална дијагностичка испитивања, испитивања у циљу стицања и одржавања статуса земље слободне од појединих нарочито опасних заразних болести, средства за дијагностичка испитивања у случају погоршања епизоотиолошке ситуације, накнаду штете за убијене животиње, као и средства за спровођење наређених мера у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

2. Организација и спровођење епизоотиолошког увиђаја у случају појаве сумње на нарочито опасне и друге заразне болести

У случају појаве сумње на нарочито опасне и друге заразне болести, односно здравствених проблема код животиња на основу којих се може посумњати на заразну болест, а које примети власник, држалац или ветеринар приликом активног или пасивног надзора, интервенције или у било ком другом случају, сумња се обавезно и без одлагања пријављује надлежном ветеринарском инспектору.

У присуству ветеринарског инспектора и епизоотиолога, врши се клинички преглед животиње, узима детаљна анамнеза и историја болести, као и подаци о пореклу животиње. Ако постоји могућност ради се обдукциони преглед и узорковање материјала за лабораторијско испитивање.

У зависности од специфичности и карактеристика случаја, односно постављене сумње у присуству ветеринарског инспектора, епизоотиолога из надлежног института, односно ветеринара из овлашћене ветеринарске станице/службе врше се додатна истраживања у оквиру епизоотиолошког увиђаја и узорковање материјала за лабораторијско испитивање. На основу запажања и прикупљених информација води се записник о епизоотиолошким активностима.

VII. ДИЈАГНОСТИЧКА ИСПИТИВАЊА ЖИВОТИЊА У ЦИЉУ ОТКРИВАЊА БОЛЕСТИ И ИНФЕКЦИЈА И ОТПОРНОСТИ НА АНТИМИКРОБНА СРЕДСТВА

1. Бруцелоза, туберкулоза, ензоотска леукоза говеда, инфективно запаљење вимена

Говеда, овце и козе једном годишње се дијагностички испитују, и то говеда на бруцелозу, туберкулозу и ензоотску леукозу и овце и козе на бруцелозу, при чему период од последњег испитивања не сме да буде краћи од шест ни дужи од 12 месеци.

У циљу одређивања статуса газдинства на бруцелозу, туберкулозу и ензоотску леукозу говеда, научни и специјалистички институти извештаје о дијагностичким испитивањима говеда припремају за свако газдинство понаособ, као и за сваку животињу, без обзира на резултате испитивања и чувају се у бази података.

На газдинствима која имају статус службено слободних од ових болести, испитује се одређени број животиња, у складу са посебним прописом.

За сваки позитиван налаз на бруцелозу, туберкулозу и ензоотску леукозу говеда обавезно се обавља епизоотиолошки увиђај.

Средства за узорковање крви и дијагностичка испитивања говеда, оваца и коза на бруцелозу, говеда на ензоотску леукозу, за накнаду штете за убијене, односно заклане животиње, као и средства за спровођење свих наређених мера у циљу сузбијања и искорењивања туберкулозе, ензоотске леукозе говеда и бруцелозе животиња у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Средства за спровођење туберкулинизације/ретуберкулинизације са дијагностичким средством набављеним од стране ветеринарске станице/службе обезбеђена су у буџету Републике Србије, по животињи, у зависности од броја животиња на газдинству, и то у износу од 280 динара за газдинство до 20 животиња, 250 динара за газдинство од 21 до 50 животиња, 230 динара за газдинство од 51 до 100 животиња, 200 динара за газдинство преко 100 животиња за овлашћене ветеринарске станице, односно у износу од 30 динара за ветеринарске службе, док власник/држалац животиња плаћа износ од 250 динара.

Средства за спровођење туберкулинизације/ретуберкулинизације, са дијагностичким средством набављеним од стране министарства обезбеђена су у буџету Републике Србије, по животињи, у зависности од броја животиња на газдинству, и то у износу од 250 динара за газдинство до 20 животиња, 220 динара за газдинство од 21 до 50 животиња, 200 динара за газдинство од 51 до 100 животиња, 170 динара за газдинство преко 100 животиња за овлашћене ветеринарске станице, као и средства за набавку дијагностичког средства, док власник/држалац животиња плаћа износ од 250 динара.

a) Бруцелоза говеда (Brucella abortus), оваца и коза (B. melitensis и B. ovis)

Дијагностичко испитивање говеда, осим мужјака намењених за тов, врши се код свих животиња старијих од 12 месеци, а дијагностичко испитивање оваца и коза врши се код свих животиња старијих од шест месеци у циљу раног откривања бруцелозе и утврђивања и одржавања статуса газдинства говеда, оваца и коза слободног од бруцелозе.

Надлежни научни и специјалистички ветеринарски институти врше дијагностичка испитивања поуздано обележених узорака крвних серума говеда, оваца и коза применом брзих метода (брза серумска аглутинација, односно Розе Бенгал или флуоресцентна поларизација), а у случају позитивног резултата применом и потврдне серолошке методе (индиректна ELISA).

Узорци пореклом од овнова посебно се обележавају.

У случају добијања позитивног резултата врши се поновно узорковање у присуству епизоотолога и ветеринарског инспектора и потврдно испитивање применом потврдне серолошке методе (компетитивна ELISA или РБК) на присуство специфичних антитела против бруцела врсте у надлежном ветеринарском институту.

Научни и специјалистички ветеринарски институти чувају репрезентативан број узорака у банци серума најмање једну годину.

Говеда, код којих је дијагностичким испитивањем потврђена бруцелоза одмах, а најкасније у року од седам дана, уз присуство ветеринарског инспектора, убијају се на хуман начин, а лешеве се нешкодљиво уклањају на прописан начин. Даља испитивања говеда на зараженом газдинству врши се у складу са посебним прописом.

Овце и козе код којих је дијагностичким испитивањем потврђена бруцелоза одмах, а најкасније у року од седам дана, уз присуство ветеринарског инспектора, убијају се на хуман начин, а лешеве се нешкодљиво уклањају на прописан начин. У зависности од резултата дијагностичких испитивања серонегативне овце и козе у стаду се поново испитују највише два пута у размаку од 30 дана у циљу утврђивања раширености болести. Уколико се након поновљених испитивања добију позитивни резултати који указују на ширење болести, све позитивне животиње се убијају на хуман начин, а серонегативне животиње се упућују на клање. Уколико животиње није могуће упутити на клање, убијају се на хуман начин, а лешеве се нешкодљиво уклањају на прописан начин.

Сви приплодни овнови испитују се на инфекцију са *B. ovis* (Епидидимитис овнова). У случају позитивног налаза на заразни епидидимитис овнова, таква животиња мора бити искључена из приплода, тако што ће бити кастрирана или заклана у року од највише месец дана, а остале приплодне животиње, односно животиње које улазе у репродукцију, на газдинству

серолошки испитане. У случају позитивног серолошког налаза све позитивне животиње искључују се из приплода.

б) Бруцелоза свиња

У случају појаве већег броја случајева, односно жаришта бруцелозе свиња на одређеној епизоотиолошкој јединици, може се извршити дијагностичко испитивање свиња у тој епизоотиолошкој јединици, односно повезаним епизоотиолошким јединицама, према плану, односно програму Министарства, а на предлог надлежног ветеринарског института.

Средства за дијагностичко испитивање свиња на бруцелозу према плану, односно програму Министарства обезбеђена су у буџету Републике Србије.

в) Туберкулоза

Ради раног откривања туберкулозе и утврђивања статуса газдинства говеда слободног од туберкулозе врши се дијагностичко испитивање код свих говеда старијих од шест недеља применом интрадермалних туберкулинских тестова, у складу са посебним прописом.

Животиње код којих је дијагностичким испитивањем утврђена туберкулоза надлежни ветеринарски инспектор у најкраћем року, а најкасније у року од 30 дана упућује на клање. У случају да животиње није могуће упутити на клање може да се одобри њихово убијање на хуман начин.

Сва заклана говеда и свиње се прегледају на присуство патоанатомских лезија карактеристичних за туберкулозу. Уколико се у објектима за клање при инспекцијском прегледу утврде промене на унутрашњим органима (плућа, лимфни чворови, кости и др.) карактеристичне за туберкулозу говеда, узорци пореклом од заклане животиње достављају се овлашћеној лабораторији за туберкулозу на даља испитивања.

У кланици се посебно евидентира сваки утврђени случај туберкулозе говеда и свиња и о налазу се обавештава надлежни ветеринарски инспектор у месту порекла туберкулозне животиње.

Ради утврђивања што већег броја оболелих или инфицираних животиња у запату, епизоотиолошкој јединици или подручју, поред туберкулинског теста, може да се примењује коришћење гама-интерферон теста на начин који је прописан у последњем издању OIE Manual of Standards for Diagnostic Tests and Vaccines.

У циљу утврђивања квалитета спровођења дијагностичких испитивања на туберкулозу, Министарство ће путем посебног мониторинга туберкулинизације извршити узорковање крви и испитивање применом одговарајућег теста (ELISA или гама-интерферон тест).

г) Ензоотска леукоза говеда

Ради раног откривања ензоотске леукозе говеда и успостављања статуса газдинства слободног на ову болест врши се дијагностичко испитивање свих приплодних говеда старијих од 24 месеца.

Дијагностичка испитивања врше се методом ELISA теста на групним узорцима према упутству произвођача дијагностичког теста. Ако се у групном узорку установи позитивна реакција врши се и појединачно испитивање узорака крвних серума.

Животиње код којих је дијагностичким испитивањем утврђена ензоотска леукоза најкасније у року од 30 дана надлежни ветеринарски инспектор упућује на клање. У случају да животиње није могуће упутити на клање може да се одобри њихово убијање на хуман начин.

Сва заклана говеда прегледају се на линији клања од стране ветеринарског инспектора који све туморе сумњиве на limphosarcoma шаље националној референтној лабораторији за ензоотску леукозу говеда, ради даљих дијагностичких испитивања. О позитивном налазу обавештава се надлежни ветеринарски инспектор у месту порекла леукозне животиње.

Уколико се у објектима за клање при инспекцијском прегледу утврде промене на унутрашњим органима (плућа, лимфни чворови, кости и др.) карактеристичне за ензоотску леукозу говеда, узорци пореклом од заклане животиње достављају се националној референтној лабораторији на даља испитивања.

д) Инфективно запаљење вимена

Произвођачи млека и производа од млека намењених за људску исхрану, спроводе програм спречавања и сузбијања инфективног маститиса, на предлог овлашћене ветеринарске станице/службе односно института, уз примену бактериолошке дијагностике, испитивања осетљивости узрочника маститиса на антибиотике, примену одговарајуће терапије и контроле здравља вимена, уз вођење евиденције.

2. Паразитске болести

а) Ехинококоза (Хидатидоза)

Дехелминтизација паса и мачака старијих од три месеца против псеће пантљичаре *Echinococcus granulosus* обавља се средством које поуздано убија зреле и незреле облике пантљичаре континуирано током целе године, о чему се води евиденција у Пасошу за кућне љубимце.

Ради спречавања ширења јаја пантљичаре у околину, најмање 48 часова после третирања паса, њихов измет се чини нешкодљивим.

Правно лице које се бави клањем животиња за јавну потрошњу, као и власници који кољу животиње за сопствене потребе, промењене органе чине нешкодљивим прокувавањем, спаљивањем или прерадом у кафилеријама, о чему се води посебна евиденција.

У кланици се евидентира сваки утврђени случај ехинококозе (хидатидозе) и о томе се обавештава ветеринарски инспектор у месту порекла животиње ради предузимања прописаних мера.

б) Трихинелоза

Дијагностички преглед на присуство ларве *Trichinella* врши се методом компресије или вештачке дигестије у узорцима мяса свих закланих свиња, као и код свиња закланих у домаћинству за сопствене потребе, а дијагностички преглед одстрелених дивљих свиња и закланих коња врши се искључиво методом вештачке дигестије.

Врши се систематска дератизација зараженог подручја у складу са посебним прописом и нешкодљиво уклањање лешева глодара, као и редовна дератизација свих објеката у којима се држе и узгајају животиње, у складу са планом биосигурности и добром фармском праксом.

План систематске дератизације доноси надлежни научни или ветеринарски специјалистички институт на основу анализе епизоотиолошке ситуације за своје подручје.

Систематску дератизацију зараженог подручја врше ветеринарске организације којима су по јавном конкурсном и закљученом уговору са Министарством поверени наведени послови из Програма мера и које испуњавају прописане услове за вршење дезинфекције, дезинсекције и дератизације.

Ветеринарски инспектор у кланици евидентира сваки утврђени случај трихинелозе и о томе обавештава ветеринарског инспектора у месту порекла животиње ради предузимања мера и пријаве болести.

Средства за дијагностичко испитивање дивљих свиња на трихинелозу за које су истовремено достављени одговарајући узорци за испитивање у оквиру мониторинга на класичну кугу свиња и афричку кугу свиња обезбеђена су у буџету Републике Србије.

3. Друге болести

а) Салмонелоза живине

Узимање узорака од кока носила, јата живине за одгој подмлатка, узгој и репродукцију, товних пилића и у инкубатору врсте *Gallus gallus* у циљу утврђивања преваленције бактерија из рода *Salmonella*, лабораторијско испитивање и мере које се спроводе у случају сумње, као и потврђеног случаја *S. Enteritidis* и *S. Typhimurium*, односно *S. Hadar*, *S. Infantis* или *S. Virchow* спроводе се у складу са посебним прописом.

Узимање узорака од приплодних и товних ћурака у циљу утврђивања преваленције бактерија из рода *Salmonella*, лабораторијско испитивање и мере које се спроводе у случају сумње, односно потврђеног случаја *S. Enteritidis* и *S. Typhimurium* спроводе се у складу са посебним прописом.

Сва јата живине, осим јата из ст. 1. и 2. овог пододељка, без обзира на врсту и категорију живине, чији су производи намењени јавној потрошњи или живине која се узгаја ради даље продаје, испитује се бактериолошки, односно серолошки, достављањем службених узорака у лабораторију.

Ради утврђивања свих салмонела од значаја за јавно здравство у резултатима налаза потребно је, осим серотипова прописаних овим правилником и посебним прописом, навести и све остале утврђене серотипове.

У циљу утврђивања преваленције бактерија из рода *Salmonella* код живине спроводи се мониторинг.

Средства за спровођење мониторинга из става 5. овог пододељка обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Власник живине за одгој и експлоатацију родитељског јата и одгој подмлатка кока носиља из врсте *Gallus Gallus* може да изврши вакцинацију пилића и младих кока носиља против салмонеле категорије 1 (*S. Enteritidis* и *S. Typhimurium*) према програму који сачињавају уз консултацију са епизоотиолошком службом надлежног ветеринарског института, а што је у складу са посебним прописом.

Средства за спровођење вакцинације са вакцином из става 7. овог пододељка у износу до 50% обезбеђена су у буџету Републике Србије.

б) Салмонелоза свиња и метицилин-резистентни Staphylococcus aureus (MRSA)

У циљу утврђивања преваленције бактерија из рода *Salmonella* и метицилин-резистентног *Staphylococcus aureus* (MRSA) на фармама приплодних и товних свиња врши се лабораторијско испитивање репрезентативног броја узорака (мониторинг).

Средства за спровођење испитивања из става 1. овог пододељка обезбеђена су у буџету Републике Србије.

в) Кампилобактериоза живине

У циљу праћења кампилобактериозе у јатима товних пилића врсте *Gallus gallus*, као и праћења отпорности бактерија рода *Campylobacter spp.* на антимикробна средства врши се узорковање и испитивање, односно утврђивање отпорности бактерија из рода *Campylobacter spp.* на антимикробна средства у јатима и труповима товних пилића.

Средства за спровођење испитивања из става 1. овог пододељка обезбеђена су у буџету Републике Србије.

г) Праћење осетљивости, односно отпорности на антибиотике и хемиотерапеутике

У циљу континуираног праћења осетљивости, односно отпорности бактерија на одређена антимикробна медицинска средства врши се прикупљање изолата бактерија и њихово испитивање на присуство резистенције и мултирезистенције у оквиру плана испитивања који доноси Министарство.

Средства за спровођење испитивања из става 1. овог пододељка обезбеђена су у буџету Републике Србије.

д) Инфлуенца птица

Врши се надзор и мониторинг код живине, пернате дивљачи и дивљих птица на инфлуенцу птица, према плану Министарства.

Средства за спровођење испитивања из става 1. овог пододељка обезбеђена су у буџету Републике Србије.

ђ) Хламидиоза птица

Сва матична јата и газдинства на којима се држе и узгајају и на којима се обавља промет егзотичних, украсних и собних птица и голубова који се уписују у регистар који води Министарство, а птице које потичу из ових објеката и намењене су за приплод, продају, изложбе и слично морају бити слободне од хламидиозе. Лабораторијска испитивања на хламидиозу птица врше се у надлежном ветеринарском институту. Лабораторијски налаз за птице у промету не сме бити старији од 60 дана.

е) Кју-грозница

Испитивања на кју-грозницу врше се ради откривања извора болести код појаве болести код људи и особа професионално изложених инфекцији, као и код сваког побачаја код говеда, оваца и коза.

На основу анализе ризика код појаве болести Министарство може да одобри убијање клинички оболелих животиња са потврђеним лабораторијским налазом, на стручан и хуман начин.

Приплодна говеда, овце и козе из заражених газдинстава, након спроведених наређених мера, а уколико нису вакцинисане, могу се ставити у промет само уколико су негативне на кју-грозницу, осим на клање, при чему резултат дијагностичког испитивања не може бити старији од месец дана од дана стављања у промет.

Министарство може одобрити вакцинацију животиња након спроведене анализе ризика и мишљења надлежног института са програмом вакцинације. Овлашћена ветеринарска станица/служба која спроводи вакцинацију против кју-грознице, води о томе евиденцију и обавештава надлежну ветеринарску инспекцију.

У складу са епизоотиолошком ситуацијом, а ради утврђивања преваленције на кју-грозницу, спроводи се мониторинг, по плану Министарства.

Министарство ће донети оперативни приручник (стручно методолошко упутство) за кју-грозницу.

Средства за дијагностичка испитивања у случају сумње на кју-грозницу, спровођење мониторинга, накнаду штете за убијене, односно заклане животиње, као и за спровођење наређених мера у циљу сузбијања кју-грознице у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

ж) Трансмисивне спонгиоформне енцефалопатије

Ради раног откривања и дијагностике Трансмисивних спонгиоформних енцефалопатија (у даљем тексту: ТСЕ) мониторинг на говедима, овцама и козама као и контрола хране за животиње у погледу коришћења протеина животињског порекла и рибљег брашна у исхрани животиња спроводи се у складу са Правилником о утврђивању мера раног откривања и дијагностике заразне болести трансмисивних спонгиоформних енцефалопатија, начину њиховог спровођења, као и мерама за спречавање ширења, сузбијање и искорењивање ове заразне болести („Службени гласник РС”, бр. 96/10 и 33/16) и овим правилником.

(а) Мониторинг говеда

Мониторинг говеда спроводи се на говедима у складу са правилником којим се утврђују мере у погледу ТСЕ, као и на свим говедима старијим од 30 месеци која су здрава заклана за исхрану људи.

(б) Мониторинг оваца и коза

Мониторинг оваца и коза спроводи се у складу са правилником којим се утврђују мере у погледу ТСЕ, као и на овцама и козама које су заклане за исхрану људи, према плану испитивања који доноси Министарство.

(в) Контрола хране за животиње

Контрола хране за животиње у погледу коришћења протеина животињског порекла и рибљег брашна у исхрани животиња врши се тако што се узорак за дијагностичко испитивање узима у објектима који производе храну за животиње и то најмање по једанпут у току године:

- 1) од хране која је намењена исхрани преживара, и
- 2) од хране која је намењена исхрани животиња, осим преживара.

Контрола хране за животиње у погледу коришћења протеина животињског порекла и рибљег брашна у исхрани животиња врши се и у објектима за узгој и држање животиња, ако се посумња да власник или држалац животиња користи протеине животињског порекла и рибље брашно у исхрани животиња.

(г) Дијагностичка испитивања и финансирање

Говеда

Дијагностичка испитивања код говеда за спровођење мониторинга на БСЕ применом метода у складу са посебним прописом, обавља овлашћена и акредитована лабораторија Факултета ветеринарске медицине у Београду и Научног института за ветеринарство Србије у Београду.

Овце и козе

Дијагностичка испитивања код оваца и коза на ТСЕ врше се у акредитованој лабораторији Научног института за ветеринарство Србије у Београду.

Угинуле животиње

Дијагностичка испитивања угинулих говеда, оваца и коза врши се у националној референтној лабораторији Факултета ветеринарске медицине у Београду.

Храна за животиње

Дијагностичка испитивања хране за животиње обавља Научни институт за ветеринарство Србије у Београду и Научни институт за ветеринарство „Нови Сад“ у Новом Саду.

У буџету Републике Србије обезбеђена су средства за:

- 1) дијагностичко испитивање код сумње и службене потврде на ТСЕ;
- 2) дијагностичка испитивања угинулих говеда;
- 3) дијагностичка испитивања оваца и коза;
- 4) дијагностичка испитивања хране за животиње у објекту који производи храну за животиње;
- 5) транспорт узорака хране за животиње из објекта који производи храну за животиње и транспорт узорака за дијагностичко испитивање на ТСЕ који су узети од говеда, оваца и коза које нису намењене за исхрану људи;
- 6) накнаду штете за:
  - (1) животиње које су угинуле или убијене у случају сумње на појаву ТСЕ, односно после службене потврде ТСЕ,
  - (2) животиње које су заклане и чији се труп и делови тела уништавају као материјал Категорије 1 у складу са посебним прописом којим се уређује ТСЕ.

и) Болести коња и других копитара

(а) Инфективна анемија коња

Ради откривања, праћења и сузбијања инфективне анемије коња спроводи се дијагностичко испитивање на инфективну анемију коња применом Coggins теста (агар гел имунодифузионим тест – АГИД) једанпут годишње, односно два пута годишње када су у питању коњи за производњу биолошких препарата (серуми и вакцине). Дијагностичко испитивање може да се

изврши и применом ELISA теста, али се у том случају сваки позитивни резултат потврђује применом АГИД теста.

Када држалац коња продаје или на други начин отуђује коње потврда о извршеном прегледу на инфективну анемију коња не може бити старија од 30 дана.

Код коња код којих је дијагностикована инфективна анемија копитара, а без изражених клиничких знакова болести уколико није могуће извршити клање, може се извршити њихово убијање на хуман начин.

Средства за накнаду штете за убијене, односно заклане животиње и за спровођење наређених мера у циљу сузбијања инфективне анемије копитара у зараженом газдинству обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(б) Куга коња

Ради откривања, праћења и сузбијања, односно успостављања статуса земље на болести коња спроводи се мониторинг на кугу коња, по плану Министарства.

Средства за спровођење мониторинга на кугу коња обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(в) Болест западног Нила

Ради откривања, праћења и сузбијања болести западног Нила, спроводи се мониторинг код коња и дивљих птица на болест западног Нила.

Средства за спровођење мониторинга на болест западног Нила обезбеђена су у буџету Републике Србије.

ј) Аујескијева болест

Врши се дијагностичко испитивање свиња на Аујескијеву болест код дивљих свиња и то на узорцима из програма контроле класичне куге свиња.

Врши се евидентирање и регистрација у Централној бази газдинстава на којима се спроводи вакцинација против Аујескијеве болести.

У зависности од статуса према Аујескијевој болести, врши се категоризација газдинстава, на следећи начин:

- 1) газдинство службено слободно од Аујескијеве болести (газдинство са два узастопна негативна налаза применом gE ELISA теста), на којима се не спроводи вакцинација најмање 12 месеци;
- 2) газдинство слободно од Аујескијеве болести на коме се примењује вакцина која даје имунитет који се може разликовати од имунитета природно инфициране животиње (тзв. DIVA вакцина);
- 3) газдинство слободно од Аујескијеве болести на коме се примењује вакцинација конвенционалном вакцином;

4) газдинство непознатог статуса (животиње нису дијагностички испитане и нема прецизних података о спровођењу вакцинације);

5) заражено газдинство (једна или више свиња испитаних на Аујескијеву болест имају позитиван резултат).

Ради откривања, праћења и сузбијања Аујескијеве болести, спроводи се мониторинг код домаћих и дивљих свиња, по програму Министарства.

Средства за спровођење мониторинга на Аујескијеву болест код домаћих и дивљих свиња, категоризацију газдинстава и уношење података у Централну базу обезбеђена су у буџету Републике Србије.

к) Афричка куга свиња

Ради раног откривања болести Афричка куга свиња код домаћих свиња врши се испитивање свих узорака пореклом од домаћих свиња код којих постоји сумња на класичну кугу свиња, ради диференцијалне дијагностике и искључивања болести.

Врши се дијагностичко испитивање на Афричку кугу свиња свих угинулих дивљих свиња и репрезентативног броја одстрелених дивљих свиња у ризичним подручјима у складу са епизоотиолошком ситуацијом у окружењу применом ELISA теста и молекуларних метода (PCR и др.), у оквиру мониторинга, активног и пасивног надзора на афричку кугу свиња, према програму Министарства.

Средства за спровођење мониторинга на Афричку кугу свиња код дивљих свиња и у ризичним подручјима, обезбеђена су у буџету Републике Србије.

л) Болести риба

Врши се евиденција и упис у регистар Министарства свих објеката за узгој и држање риба, односно животиња аквакултуре, укључујући и она за спортски риболов на којима се обезбеђује стални ветеринарски надзор са редовним клиничким прегледом животиња, узорковањем и лабораторијским испитивањима, у циљу утврђивања здравственог статуса. Врши се континуиран надзор и контрола промета риба које потичу из отворених вода. Отворене воде могу да се порибљавају само рибом пореклом из узгајалишта на коме су спроведене мере контроле болести риба.

На свим пастрмским рибњацима:

1) у време мреста (новембар–фебруар) врши се клинички преглед матичног јата пастрмских врста риба и узима 30 узорака оваријалне течности матичног јата за вирусолошке анализе на присуство узрочника вирусне хеморагичне септикемије, заразне хематопоезне некрозе, заразне некрозе гуштераче и бактериолошке анализе на присуство узрочника ренибактериозе;

2) у пролеће се врши клинички преглед свих узрасних категорија и узима 30 узорака млађи пастрмских врста риба за вирусолошке анализе на присуство узрочника вирусне хеморагичне септикемије, заразне хематопоезне некрозе и заразне некрозе гуштераче и бактериолошке анализе на присуство узрочника ренибактериозе.

На свим шаранским рибњацима:

1) у пролеће при температури испод 20 °C и у јесен при температури воде испод 18 °C, врши се клинички преглед шаранске млађи (једногодишња и двогодишња млађ) и узима 30 узорака за вирусолошке анализе на присуство узрочника пролећне виремије шарана;

2) у периоду од 1. јуна до 1. септембра при температури воде изнад 20 °C али најраније две недеље од када се та температура достигне, врши се клинички преглед свих категорија шаранске млађи (једногодишња и двогодишња млађ) и узима 30 узорака за вирусолошке анализе на присуство узрочника који херпес вирозе.

Сви позитивни случајеви који херпес вирозе пријављују се Министарству.

Министарство ће донети оперативни приручник (стручно методолошко упутство) за болести риба.

Дијагностичка испитивања на болести риба обављају лабораторије научних и специјалистичких ветеринарских института акредитованим методама.

Министарство може спровести програм мониторинга на одређене болести риба од међународног значаја.

Надлежни ветеринарски инспектор врши контролу и води евиденцију о спроведеном плану узорковања и испитивања.

Средства за спровођење мониторинга обезбеђена су у буџету Републике Србије.

љ) Болести пчела

Ради откривања, праћења и сузбијања болести пчела и заштите здравља пчелињих заједница евидентирају се сва газдинства на којима се узгајају пчеле, у складу са посебним прописом и спроводе превентивне и дијагностичке мере за америчку кугу пчелињег легла, вароозу, тропилелозу и етиниозу.

Узгој матица пчела намењених за промет врши се само ако потиче са пчелињака који је под сталним ветеринарско-санитарним надзором.

Пчелар води и чува евиденцију о регистрацији пчелињака и свим спроведеним превентивним и дијагностичким испитивањима из става 1. овог пододелка, као и све спроведене третмане са датумом и називом коришћеног средства.

У промет се стављају само здраве пчелиње матице и заједнице, односно оне које потичу са регистрованих газдинстава и код којих су спроведене предвиђене превентивне и дијагностичке мере из става 1. овог пододељка.

(а) Америчка куга пчелињег легла

На газдинствима у којима је у 2018. години утврђена америчка куга пчелињег легла, извршиће се активни надзор у току априла 2019. године, који укључује клинички преглед свих пчелињих заједница, као и оних које се налазе у кругу пречника 3 km од зараженог пчелињака. У случају сумње на болест, извршиће се узорковање и дијагностичко испитивање у надлежном институту. Клинички преглед и узорковање врши овлашћена ветеринарска станица.

На газдинствима за узгој и продају матица, овлашћена ветеринарска станица врши клинички преглед свих пчелињих заједница у пролеће и јесен. Ако се утврди постојање сумње на болест, узима се службени узорак из пчелињих заједница и доставља у надлежну лабораторију ради прегледа на америчку кугу пчелињег легла. Свака сумња се потврђује лабораторијским анализама са проценом старости процеса.

На преглед се доставља службени узорак посебно узет из сваке појединачне сумњиве пчелиње заједнице, и то комад саћа са поклопљеним леглом, величине 10 cm x 10 cm на коме су знаци болести добро видљиви, спакован у одговарајућу амбалажу.

Средства за клинички преглед и дијагностичка испитивања из става 1. овог пододељка, средства за накнаду штете која је настала уништавањем кошница после утврђивања америчке куге пчелињег легла ако патолошки процес није старији од два месеца, дезинфекцију зараженог пчелињака и уништавање зараженог роја пчела обезбеђена су у буџету Републике Србије.

(б) Варооза

Сталну контролу присуства и превентивно третирање пчелињих заједница против вароозе пчелар спроводи у току зиме и у сезони на свим пчелињацима. У пчелињацима који имају мање од 50 пчелињих заједница третирање се спроводи на пет заједница, док у пчелињацима који имају више од 50 заједница третирање треба да се врши на 10% пчелињих заједница.

(в) Тропилелоза

Ако се у току превентивног третирања против вароозе посумња на тропилелозу, извршиће се клинички преглед и узорковање од стране надлежног ветеринара под надзором ветеринарског инспектора на узрочника тропилелозе (*Tropilaela* spp.)

(г) Етиноза

Ако се у току превентивног третирања против вароозе посумња на етинозу извршиће се клинички преглед и узорковање од стране надлежног ветеринара под надзором ветеринарског инспектора на етинозу (*Aethina tumida*).

м) Здравствени надзор код дивљачи и дивљих животиња

У циљу праћења и контроле здравственог стања и утврђивања присуства заразних и паразитских болести код дивљачи и дивљих животиња у слободној природи и интензивном, односно фармском узгоју спроводи се дијагностичко испитивање, односно имунопрофилактичке мере у зависности од животињске врсте и епизоотиолошке ситуације, на основу програма Министарства, а на предлог надлежног института. Корисник ловишта треба да обезбеди услове за спровођење здравствене заштите дивљачи и наложених мера у ловишту.

Врше се дијагностичка испитивања дивљачи и дивљих животиња на болест плавог језика, слинавку и шап, бруцелозу, туберкулозу, грозницу западног Нила, кју-грозницу, трихинелозу, туларемију, ехинококозу и фасцилоидозу по плану Министарства.

Корисник ловишта пријављује угинућа и санитарни одстрел дивљачи у ловишту ветеринару или ветеринарском инспектору. Организовање, узимање и слање лешева/патолошког материјала у надлежни научни или специјалистички институт врши овлашћена ветеринарска станица/служба на основу пасивног надзора уз обавештавање ветеринарског инспектора. Ако се на основу клиничких симптома, анамнестичких података и епизоотиолошке ситуације, као и резултата обдукционог налаза код угинуле или одстрелене дивљачи, посумња на појаву заразне болести врши се дијагностичко испитивање и епизоотиолошки увиђај.

Пресељење и транспорт дивљачи и дивљих животиња не врши се без претходно спроведеног клиничког прегледа. Ако се врши пресељење дивљачи у ловиште које се налази у другој епизоотиолошкој јединици врши се дијагностичко испитивање по програму надлежног научног или специјалистичког института, уз сагласност Министарства. Корисник ловишта обезбеђује карантински простор за смештај дивљачи до добијања резултата дијагностичког испитивања.

Дијагностичко испитивање по програму надлежног научног или специјалистичког института врши се и у интензивном узгоју дивљачи, у одгајалиштима и на фармама дивљачи. У промету дивљачи, у карантинском простору, у одгајалиштима и на фармама дивљачи омогућава се и идентификација јединки, као и одвојено држање различитих врста дивљачи.

Средства за патоморфолошки преглед угинућа код сумње на нарочито опасне заразне болести и јединки одстрелених током санитарних одстрела одобреног од стране Министарства у циљу сузбијања заразних болести,

узорковања и дијагностичка испитивања из става 2. овог поделеља обезбеђена су у буџету Републике Србије.

н) Меди Висна оваца и Артритис и енцефалитис коза

Случај болести меди висна оваца, односно артритис и енцефалитис коза представља стање болести у коме су изражени клинички симптоми и код које је дијагностичким испитивањима утврђено присуство инфекције.

На основу резултата активног и пасивног епизоотиолошког надзора и дијагностичких испитивања, вршиће се успостављање здравственог статуса газдинстава оваца и коза на болести меди висна оваца, односно артритис и енцефалитис коза, као и евидентирање и регистрација у Централној бази газдинстава на којима су успостављени здравствени статуси на ове инфекције, према програму Министарства. У зависности од здравственог статуса према овим инфекцијама, врши се категоризација газдинстава, на следећи начин:

- 1) газдинства са непознатим здравственим статусом (уколико нису вршена дијагностичка испитивања);
- 2) газдинства у којима је утврђена инфекција (уколико су утврђени случајеви болести);
- 3) газдинства слободна од меди висна оваца, односно артритиса и енцефалитиса коза (уколико су све животиње у последњих 12 месеци дијагностички испитане најмање једном са негативном серолошким налазом, уколико се у току епизоотиолошког надзора нису утврдили клинички симптоми болести, а у стадо се нису уводила болесна или серопозитивна грла).

У циљу утврђивања преваленције меди висна оваца и артритиса и енцефалитиса коза врши се дијагностичко испитивање оваца, односно коза на ове болести на фармама оваца и коза, према програму мониторинга Министарства.

Министарство ће донети оперативни приручник (стручно методолошко упутство) за артритис и енцефалитис коза и меди висна оваца.

Средства за спровођење мониторинга на артритис и енцефалитис коза и меди висна оваца, убијање и нешкодљиво уништавање клинички оболелих животиња са позитивним лабораторијским налазом обезбеђена су у буџету Републике Србије.

VIII. ДИЈАГНОСТИЧКА ИСПИТИВАЊА КОД ПОБАЧАЈА И ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ О ПОБАЧАЈИМА И ИЗВРШЕНИМ ДИЈАГНОСТИЧКИМ ИСПИТИВАЊИМА

Власник, односно држалац животиње пријављује сваки случај побачаја код крава, јуница, оваца, коза, крмача, назимица и кобила ветеринарској организацији.

Организовање, узимање и слање патолошког материјала и крви у надлежни научни или специјалистички институт врши овлашћена ветеринарска станица/служба на основу пасивног надзора уз надзор ветеринарског инспектора, ради утврђивања узрока побачаја.

Дијагностичка испитивања код побачаја вршиће се:

1) код говеда на: бруцелозу, лептоспирозу, листериозу, кампилобактериозу, хламидиозу, вирусну дијареју говеда (БВД), инфективни бовини ринотрахеитис/инфективни бовини пустовагинитис (ИБР/ИПВ), кју грозницу токсоплазмозу и инфекцију изазвану неоспорама;

2) код овце и козе на: бруцелозу, лептоспирозу, листериозу, хламидиозу, кју грозницу, салмонелозу и токсоплазмозу, кампилобактериозу и инфекцију изазвану неоспорама;

3) код свиње на: бруцелозу, лептоспирозу, токсоплазмозу, Ајескијеву болест, класичну кугу свиња, парвовирусу, инфекцију изазвану цирковирусом типа 2 и вирусом ПРРС-а;

4) код копитара на: бруцелозу, лептоспирозу, салмонелозу, листериозу, кампилобактериозу, вирусни артеритис коња (EVA) и ринопнеумонитис коња (коњски херпесвирус тип 1 или EHV-1).

Дијагностичке методе за испитивање побачаја су:

1) код говеда:

А) серолошка испитивања:

Болест	Метода
Бруцелоза	ВAВ
	ELISA*
БВД	VNT или ELISA
ИБР/ИПВ	VNT или ELISA
Кју грозница	ELISA
Хламидиоза	ELISA
Неоспороза	ELISA
Лептоспироза	МАТ

* само у случају позитивног налаза ВAВ методом ради се ELISA

Б) доказивање узрочника из патолошког материјала побачених фетуса:

Болест	Метода
Обдукција (само када су достављени)	Секција плода и узорковање за

цели плодови)	лабораторијско испитивање
Бруцелоза*	PCR/real-time PCR
Лептоспироза	PCR/real-time PCR
Хламидиоза	PCR/real-time PCR
Кју грозница	PCR/real-time PCR
Неоспороза	PCR/real-time PCR
БВД	RT- PCR/real-time RT- PCR
ИБР/ИПВ	PCR/real-time PCR
Листерииоза	Аеробна култивација
Кампилобактериоза	Микроаерофилна култивација
Биохемијска идентификација и типизација бактерија (Campylobacter/Listeria)**	API System/BBL System
Токсоплазмоза	PCR/real-time PCR

* у случајевима када није достављен узорак крви мајке, већ само побачени плод

** само у случајевима изолација ових врста бактерија

2) код оваца и коза:

А) серолошка испитивања:

Болест	Метод
Бруцелоза	ВAB
	ELISA*
Кју грозница	ELISA
Хламидиоза	ELISA
Лептоспироза	МАТ
Неоспороза	ELISA

* само у случају позитивног налаза ВAB методом ради се ELISA

Б) доказивање узрочника из патолошког материјала побачених фетуса:

Болест	Метод
Обдукција (само када су достављени	Секција плода и узорковање за

цели плодови)	лабораторијско испитивање
Бруцелоза*	PCR/real-time PCR
Лептоспироза	PCR/real-time PCR
Хламидиоза	PCR/real-time PCR
Кју грозница	PCR/real-time PCR
Токсоплазмоза	PCR/real-time PCR
Листерииоза	Аеробна култивација
Салмонелоза	Аеробна култивација
Неоспороза	PCR/real-time PCR
Кампилобактериоза	Микроаерофилна култивација
Биохемијска идентификација и типизација бактерија (Salmonella/Listeria)**	API System/BBL System

* у случајевима када није достављена крв мајке, већ само побачени плод

** само у случајевима изолација ових врста бактерија

3) код свиња:

А) серолошка испитивања:

Болест	Метод
Бруцелоза	BAB
	ELISA*
Аујескијева болест	VNT / ELISA (gE)
Парвовиروزа	HI test
	ELISA
Класична куга свиња	ELISA
ПРРС	ELISA
Лептоспироза	MAT

* само у случају позитивног налаза BAB методом ради се ELISA

Б) доказивање узрочника из патолошког материјала побачених фетуса:

Болест	Метод
Обдукција (само када су достављени цели плодови)	Секција плода и узорковање за лабораторијско испитивање
Бруцелоза*	PCR/real-time PCR
Лептоспироза	PCR/real-time PCR
Токсоплазмоза	PCR/real-time PCR
Аујескијева болест	PCR/real-time PCR
Парвовироза	PCR/real-time PCR
Цирковируса инфекција	PCR/real-time PCR
ПРРС	RT- PCR/real-time RT- PCR
Класична куга свиња	RT- PCR/real-time RT- PCR

* у случајевима када није достављена крв мајке, већ само побачени плод

4) код копитара:

А) серолошка испитивања:

Болест	Метод
Бруцелоза	ВАН
	ELISA*
Коњски херпесвирус тип 1	VNT или ELISA
Вирусни артеритис коња	VNT или ELISA

* само у случају позитивног налаза ВАН методом ради се ELISA

Б) доказивање узрочника из патолошког материјала побачених фетуса:

Болест	Метод
Обдукција (само када су достављени цели плодови)	Секција плода и узорковање за лабораторијско испитивање

Бруцелоза*	PCR/real-time PCR
Лептоспироза	PCR/real-time PCR
Коњски херпесвирус тип 1	PCR/real-time PCR
Вирус вирусног артеритиса коња	RT- PCR/real-time RT- PCR
Листерииоза	Аеробна култивација
Салмонелоза	Аеробна култивација
Кампилобактериоза	Микроаерофилна култивација
Биохемијска идентификација и типизација бактерија (Salmonella/Listeria/Campylobacter)**	API System/BBL System

* само у случају позитивног серолошког налаза

** само у случају позитивног налаза бактерија

Научни и специјалистички институти евидентирају спроведена дијагностичка испитивања и епизоотиолошке податке за сваки случај побачаја, укључујући и податке о пореклу узорка, врсти животиње и идентификационим подацима животиње, узроку побачаја, резултатима испитивања и епизоотиолошкој повезаности са другим случајевима. Извештаји о резултатима испитивања на побачај достављају се Министарству и надлежном ветеринарском инспектору. Ветеринарски институти достављају годишњи извештај до краја јануара 2019. године за своје епизоотиолошко подручје о спроведеним дијагностичким испитивањима код побачаја са подацима о броју побачаја, врсти животиње, идентификационим броју животиње, месту порекла животиње – општина, место, ИД газдинства и резултатима испитивања.

Средства за узорковање и дијагностичка испитивања ради утврђивања узрока побачаја обезбеђена су у буџету Републике Србије.

IX. ДИЈАГНОСТИЧКО ИСПИТИВАЊЕ ПРИПЛОДНИХ БИКОВА, НЕРАСТОВА, ОВНОВА, ЈАРЧЕВА И ПАСТУВА КОЈИ СЕ КОРИСТЕ ЗА ПРИРОДНО ПАРЕЊЕ И ПРОИЗВОДЊУ СЕМЕНА У ЦЕНТРИМА ЗА ВЕШТАЧКО ОСЕМЕЊАВАЊЕ

Дијагностичком испитивању приплодних бикова у центрима за вештачко осемењавање и приплодних бикова који се користе за природно парење подлежу све приплодне животиње два пута годишње на бруцелозу, туберкулозу, ензоотску леукозу говеда, кампилобактериозу, трихомонијазу, бовину вирусну дијареју, инфективни бовини ринотрахеитис и инфективни пастулозни вулвовагинитис и лептоспирозу.

Врши се и вирусолошко испитивање семена на сваких шест месеци на говеђу вирусну дијареју и Шмаленберг инфекцију, а на свака три месеца на инфективни бовини ринотрахеитис и инфективни пастулозни вулвовагинитис

и микробиолошка испитивања испирка препуцијума бикова на *Campylobacter fetus* sbsp. *Venerealis* и *Trichomonas fetus* на сваких шест месеци.

Дијагностичком испитивању приплодних нерастова у центрима за вештачко осемењавање свиња подлежу све приплодне животиње два пута годишње, а нерастова који се користе за природни припуст за потребе сопственог сточарства једанпут годишње, и то на:

- 1) бруцелозу (*B. abortus*, *B. suis*);
- 2) туберкулозу (бовиним туберкулином);
- 3) Аугескијеву болест (серум неутрализација или ELISA);
- 4) лептоспирозу (MAT метода);
- 5) ПРРС (ELISA).

Дијагностичком испитивању приплодних овнова и јарчева за вештачко осемењавање и природни припуст за потребе сопственог сточарства подлежу све приплодне животиње најмање једном годишње, на следеће болести:

- 1) бруцелоза (*B. melitensis*);
- 2) меди висна оваца, односно артритис и енцефалитис коза;
- 3) кју-грозница;
- 4) епидидимитис оваца (*B. ovis*).

Дијагностичком испитивању приплодних пастува подлежу све мушке јединке које се користе за природни припуст најмање једном годишње, у зависности од спровођења вакцинације, и то на следеће болести:

- 1) вирусни артеритис коња (EVA);
- 2) ринопнеумонитис коња (коњски херпесвирус тип 1 или EHV-1).

Приплодне животиње морају да буду клинички здраве, а резултати лабораторијских испитивања на наведене болести негативни, узимајући у обзир да ли су спроведене имунопрофилактичке мере.

О резултатима лабораторијских испитивања животиња у центрима за вештачко осемењавање, односно приплодних мужјака, научни и специјалистички институт обавештава надлежног ветеринарског инспектора, односно Министарство путем месечног, односно годишњег извештаја, као и без одлагања ако се утврди присуство заразне болести код животиње која се испитује.

Средства за дијагностичка испитивања на бруцелозу приплодних бикова, овнова, јарчева и нерастова, за туберкулозу приплодних бикова и нерастова и ензоотску леукозу приплодних бикова обезбеђена су у буџету Републике Србије.

Х. ПЛАН СПРОВОЂЕЊА ИМУНОПРОФИЛАКТИЧКИХ МЕРА И ДИЈАГНОСТИЧКИХ ИСПИТИВАЊА, СУБЈЕКТИ КОЈИ СПРОВОДЕ МЕРЕ И КОНТРОЛА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА МЕРА

Спровођење активности по Програму мера (вакцинација, туберкулинизација, вађење крви, узорковање материјала за дијагностичка испитивања и др.), врше ветеринарске организације којима су уступљени послови из Програма мера здравствене заштите животиња, осим послова вакцинације паса и мачака, које могу обављати све ветеринарске организације, у складу са законом којим се уређује ветеринарство.

Ветеринарске службе спроводе Програм мера за потребе сопственог сточарства.

Пре почетка спровођења имунопрофилактичких мера и дијагностичких испитивања овлашћене ветеринарске станице/службе праве месечни план спровођења Програма мера који се доставља надлежном ветеринарском инспектору и надлежном институту.

Дијагностичка испитивања по Програму мера обављају научни и специјалистички ветеринарски институти по основу територијалне надлежности (на епизоотиолошком подручју за које су основани), Завод за антирабичну заштиту – Пастеров завод у Новом Саду, Институт за хигијену и технологију меса у Београду, Пољопривреди факултет у Новом Саду и Факултет ветеринарске медицине у Београду. У случају да надлежни ветеринарски институт није акредитован за спровођење прописаних метода, узорке доставља на испитивање у научни или специјалистички институт који је акредитован за та испитивања.

Сакупљање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, односно нешкодљиво уклањање лешева животиња обављају ветеринарске установе за сакупљање, прераду и уништавање лешева животиња и других отпадака животињског порекла, као и правна лица која испуњавају прописане услове и којима је Министарство уговором поверило послове сакупљања, прераде и уништавања споредних производа животињског порекла.

Испитивања за врсте и категорије животиња која нису прописана овим програмом мера спроводе се у складу са посебним прописом којим се уређује одређена болест.

Научни, односно специјалистички ветеринарски институти врше дистрибуцију вакцина против класичне куге свиња, атипичне куге живине, болести плавог језика, нодуларног дерматитиса и беснила, као и дијагностичког средства за спровођење туберкулинизације. Такође, институти врше дистрибуцију свих осталих вакцина које се користе у реализацији превентивних имунопрофилактичких мера по Програму мера.

Надлежни институти одмах по добијању позитивног налаза на инфективне болести достављају резултате испитивања ветеринарском инспектору и Министарству у складу са посебним прописом.

У циљу обезбеђивања вакцина против одређених заразних болести, као и дијагностичких средстава, који нису доступни на подручју Републике Србије, Министарство може организовати интервентни увоз вакцине на предлог надлежних ветеринарских института, односно ветеринарских организација и узгајивача, у складу са прописима који регулишу промет ветеринарских лекова. Националне референтне лабораторије дужне су да располажу довољним количинама дијагностикума високе специфичности и осетљивости за потребе раног откривања болести и потврдна испитивања за које им је издато решење о референтности и учествују у међулабораторијским испитивањима и размени знања са светским референтним лабораторијама, односно референтним лабораторијама Европске уније.

Националне референтне лабораторије за поједине заразне болести животиња организују међулабораторијска упоредна испитивања у којима је учешће обавезно за остале лабораторије које врше дијагностику тих болести.

Овлашћене ветеринарске станице/службе и надлежни научни, односно специјалистички ветеринарски институти евидентирају послове по Програму мера.

Ветеринарска инспекција и надлежни институт врше анализу спровођења Програма мера за све овлашћене ветеринарске станице/службе једанпут месечно за претходни месец узимајући у обзир месечни план, месечни извештај, укључујући и фактурни извештај који достављају овлашћене ветеринарске станице/службе, податке из Централне базе, податке о испорукама вакцина, туберкулина, вакутајнера, образаца и других средстава за спровођење Програма мера, као и стању лагера, епизоотиолошке податке, као и резултате службених контрола и друге податке.

У случају утврђивања неправилности у реализацији послова по Програму мера за послове који се финансирају из буџета Републике Србије, ветеринарски инспектор без одлагања налаже мере за отклањање недостатака и о томе обавештава Министарство и надлежни институт.

О резултатима анализе спровођења Програма мера за све овлашћене ветеринарске станице/службе, шеф одсека ветеринарске инспекције и надлежни епизоотиолог, састављају збирни месечни извештај за сваки управни округ (према посебном обрасцу), институт доставља Министарству збирни месечни извештај најкасније 15. у текућем месецу за претходни месец. У случајевима када се констатују неисправности, у извештају се наводи тачан опис неисправности констатован од стране ветеринарске инспекције, као и мере које су предузете.

О резултатима контроле, као и о наложеним мерама ветеринарска инспекција обавештава Министарство 15. у месецу за претходни месец, односно одмах после утврђивања недостатака.

До краја јануара 2020. године ветеринарска инспекција сачињава годишњи извештај извршених контрола спровођења Програма мера у 2019. години.